

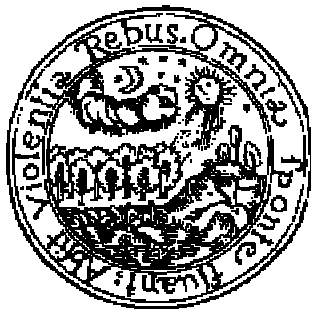

*Wij zijn allen burgers
van één wereld*

**Comenius Contact 20
februari 2009**

Comenius Stichting

De stichting heeft als doel het verbreiden van de kennis over de persoon en het gedachtegoed van de Tsjechische wijsgeer, pedagoog en theoloog Jan Amos Comenius (1592-1670) wiens denkbeelden nog steeds een grote actualiteit bezitten.

Secretariaat

Postbus 5810, 1410 GA Naarden
T.: 035-694 0526
E.: info@comenius-naarden.nl
I.: <http://www.comenius-naarden.nl>
Postbank: 2326180
ABNAMRO: 554085216 t.n.v.
Comenius Stichting te Naarden
ISSN: 1568-9565

Comenius Contact

Terugblik op de Comeniusdag 2008

In 2008 bestond de Comenius Stichting 15 jaar. Dit heugelijke feit is uitvoerig gememoreerd tijdens de Comeniusdag op 28 maart 2008. In dit jaar werd de Comeniusvoordracht gehouden door Jan Terlouw. De titel was: *Wankele wereld. Techniek, baas of knecht*. De bijeenkomst in de Grote Kerk in Naarden werd druk bezocht. Het publiek was onder de indruk van de voordracht van Terlouw en bovendien van zijn optreden daarna met het Orion Ensemble. Tezamen presenteerden zij het literaire concert *Dierbaar*.

Het behoeft geen nader betoog, dat het Bestuur van de Comenius Stichting met tevredenheid en met enig trots terugziet op de Comeniusdag 2008.

Het grote aantal aanwezigen verschaft het Bestuur een sterk argument om door te gaan met het organiseren van een jaarlijkse Comeniusvoordracht. Een tweede argument ter zake ligt besloten in het feit dat ook de schriftelijke weergave van Terlouws voordracht veel aftrek vond. Zowel de gedrukte tekst als de digitale versie die op de website van de Comenius Stichting is geplaatst, blijken in een behoefte te voorzien.

Herdenken is terugblikken en vooruitkijken. Zoals gezegd, is er tot nu toe alle reden voor tevredenheid. Maar er is ook reden voor zorg. Helaas blijkt ons donateurbestand terug te lopen. De eerste oorzaak hiervan is, dat dit bestand voornamelijk bestaat uit ouderen van wie er velen ons de laatste

*Alle volken moeten zich
inspannen voor het ge-
meenschappelijke wel-
zijn en ernaar streven
om de liefde tot hun
naasten te bevorderen.*

Comenius' Catholica

jaren zijn ontvallen.

Een tweede oorzaak ligt besloten in het gegeven dat het steeds moeilijker blijkt om subsidies en donaties te verwerven voor het doel van de Comenius Stichting, te weten het uitdragen van het gedachtegoed van Comenius. Voor informatie over Comenius kunnen belangstellenden terecht op onze website www.comenius-naarden.nl.

Het moge duidelijk zijn, dat het Bestuur zich inmiddels genoodzaakt voelt een dringende oproep te doen op allen die de doelstelling van de Comenius Stichting een goed hart toedragen. Door uw donateurschap en een eventuele extra bijdrage geeft u onze stichting een steuntje in de rug. Zonder de nodige financiële middelen kan het Bestuur geen Comeniusvoordrachten organiseren en ook geen Comenius Contact en andere publicaties uitgeven en evenmin een eigen website blijven verzorgen.

U kunt een bedrag overmaken op Postbankrekening 2326180 of ABNAMRO 554085216 t.n.v. Comenius Stichting te Naarden onder vermelding van Schenking Comenius Stichting.

Donateur wordt u door minimaal € 16,50 per jaar over te maken aan de Comenius Stichting. Een aanmeldingsformulier hiervoor vindt u op de website van de Comenius Stichting, maar ook op de achterzijde van dit Comenius Contact. Zowel particulieren, als fondsen en bedrijven kunnen zich als donateur aanmelden. U bent dan verzekerd van twee gratis plaatsen op de Comeniusdagen in de Grote Kerk in Naarden. Bovendien wordt u regelmatig op de hoogte gehouden door middel van het Comenius Contact. U kunt deze nieuwsbrief ook downloaden.

NB. Donaties, schenkingen en legaten zijn aftrekbaar van de Inkomstenbelasting conform het Besluit van de Registratie Successie van de Belastingen.

De Comeniusdag 2009

Op 28 maart a.s. organiseert de Comenius Stichting weer een Comeniusdag in de Grote Kerk in Naarden. De bijeenkomst vangt aan om 14.00 uur.

De Comeniusvoordracht zal dit jaar worden gehouden door dr. Paul Schnabel. Hij is directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau en mederedacteur van het SCP-rapport over sociale cohesie dat onlangs is verschenen. Daarnaast is Schnabel bekend als publicist en vanwege zijn optredens op de tv.

Het onderwerp dat voor dit jaar is gekozen, heeft als werktitel: *Een zoektocht naar eenheid in verscheidenheid*. Dit is een bekend Comeni-aans thema, want Jan Amos legt in al zijn geschriften sterk de nadruk op de noodzaak om meer te letten op de overeenkomsten tussen mensen, generaties, maatschappelijke geledingen en volkeren dan op de verschillen. Vrijheid, gelijkheid en broederschap is een trias die bij Comenius hoog in het vaandel staat. Overigens staat voor hem de bekommernis om de broederschap voorop. Comenius verfoeit zowel fysiek geweld ten opzichte van de medemens, als het verketteren van 'andersdenkenden'. Voor Comenius is de dialoog en niet het debat de enige aangewezen weg die leidt naar een fatsoenlijke en rechtvaardige samenleving.

Wie kennis neemt van de oproep van Obama om te streven naar

meer saamhorigheid in de samenleving hoort hierin een verre echo van het pleidooi dat Jan Amos in de zeventiende eeuw hield. Het thema ‘verketteren of verbroederen’ is dus hoogst actueel.

Het Bestuur heeft er alle vertrouwen in dat Paul Schnabel aan het gekozen onderwerp een uitwerking zal geven die in de geest van Comenius is en is toegesneden op de eigen Nederlandse situatie. Hopelijk verlost het onderwerp velen om op de Comeniusdag acte de présence te geven.

Een bezoek aan de tentoonstelling

Het labyrint der wereld en het paradijs des harten

Van 17 januari tot en met 3 mei 2009 is in het Comenius Museum in Naarden een tentoonstelling te zien met tekeningen van de Tsjechische kunstenaar Milovoj Husák (geb. 1950). De expositie is georganiseerd in samenwerking met het Tsjechisch Centrum in Den Haag.

Alle tekeningen op de tentoonstelling zijn geïnspireerd door één van Comenius' meest bekende boeken: *Het labyrint der wereld en het paradijs des harten*. In concreto gaat het om decorontwerpen voor een theaterfestival dat van 1984-1989 in het Poolse Poznan werd gehouden. Husák illustreert in zijn tekeningen hoe hij met Comenius als gids een uitweg zoekt uit het labyrint van deze wereld. Hij meent deze te kunnen vinden in het paradijs dat Jan Amos schetst in het tweede deel van zijn boek.

Husak is niet de eerste Tsjech die hoop put uit de wijsgerig-geïntente wereldbeschouwing die Comenius in het Labyrint heeft verbeeld en verwoord. Bekend is vooral het verhaal van de eerste president van Tsjecho-Slowakije Masaryk die bij herhaling heeft opgemerkt hoeveel troost hij tijdens zijn ballingschap uit het Labyrint heeft geput. In vergelijkbare woorden heeft zich ook Vaclav Havel uitgesproken. Het verlangen naar vrijheid en het vertrouwen in de mensheid, zoals Comenius dit verwoord heeft, sprak deze beide presidenten kennelijk aan.

Comenius' wereldbeeld inspireerde overigens niet alleen Masaryk en Havel. Ook enkele Tsjechische schrijvers, beeldende kunstenaars en componisten hebben Comenius' leidraad voor het ‘goede’ leven in woord, beeld en geluid vertolkt. Behalve de namen die hierboven al genoemd zijn, moeten er hier volledigheidshalve nog twee worden toegevoegd. De Tsjechische schilder, graficus en schrijver Oskar Kokoschka (1886-1980) liet zich in zijn werk inspireren door Comenius' geschriften. In 2000 schreef de bekende Tsjechische componist Petr Eben (geb. 1929) een literair concert waarin de sleutelpassages uit Comenius' Labyrint voor declamatie zijn opgevoerd. Deze passages worden afgewisseld door orgelmuziek die is geïnspireerd op tien koralen uit het liedboek dat Comenius in 1659 in Amsterdam heeft uitgegeven ten behoeve van de Boheems-Moravische Broedergemeente in ballingschap. De uitvoering van Ebens compositie duurt vijf kwartier. Zij wordt nog geregeld ten gehore gebracht. Ebens compositie is ook op CD verkrijgbaar (onder andere bij Bayern Klassik).

Uit dit korte verslag wordt hopelijk één punt duidelijk. Het Comenius Museum is met de keuze voor deze expositie een nieuwe weg ingeslagen om haar doelstelling uit te dragen. Uit de expositie blijkt

*Wij zijn allen kinderen
van Comenius.*

T.G. Masaryk

Comenius Contact 20

Comenius Contact

Comenius Contact beoogt een platform te zijn voor allen die een bijdrage willen leveren aan de verspreiding en verdieping van Comenius' gedachtegoed. De gepubliceerde teksten zijn voor de verantwoordelijkheid van de schrijvers en vallen buiten de competentie van de Comenius Stichting. De redactie behoudt zich overigens het recht voor om teksten desgewenst in te korten.

Comenius Contact verschijnt in principe twee maal per jaar. Gelet op de doelstelling van de Comenius Stichting, om het gedachtegoed van Comenius aan een zo breed mogelijk publiek bekend te maken, wordt Comenius Contact gratis verspreid.

Bestuur van de Comenius Stichting

Voorzitter: M. Schröder
Secretaris: M.J.H. van den Maagdenberg-Demaret
Penningmeester: H. Lanting
Leden:
J.A.M. Carpay
O.M.B. Fles
A.T. Moussault
S.G. Sap-van Saane
M.P.D.B^{esse} van Sytzama-van der Borch tot Verwolde

Comité van Aanbeveling

Dr. J.P. Rehwinkel, burgemeester van Naarden, voorzitter
Leden:
Jhr. mr. D.J. de Geer, rechter te Zutphen
Dr. Petr Mareš, ambassadeur van de Tsjechische Republiek
Mw. dr. Oksana Tomová, ambassadeur van de Slowaakse Republiek
Mr. B.J. Asscher, oud-president van de Rechtbank te Amsterdam
Mw. dr. Rita Kohnstamm, psycholoog en publiciste
Dhr. Thijs van Leer, musicus en componist
Mevr. dr. B.E. van Vucht-Tijssen, voorz. Nat. UNESCO cie.
Prof. dr. H.W. von der Dunk, em. hoogleraar RU Utrecht
Prof. dr. L. Leertouwer, em. hoogleraar RU Leiden

Raad van Advies

Dr. mr. G.J. Leibbrandt, vm. voorzitter Nationale Unesco Commissie
J.J. Meijer, vm. (vice-)voorzitter Comenius Stichting
Mevr. prof. dr. D.W.J.M. Pessers, rechtssocioloog en publiciste
Dr. F.H.J.M. Suasso de Lima de Prado, slavist en publicist

Donateur zijn van de Comenius Stichting

Iedereen die belangstelling heeft voor de activiteiten van de Comenius Stichting kan dit kenbaar maken door zich op te geven als donateur. De stichting verkrijgt haar gelden uit bijdragen van fondsen, bedrijven, stichtingen alsmede uit donaties van particulieren.

Aanmelding als donateur kan geschieden d.m.v. het overmaken van minimaal € 16,50-- per jaar. Donateurs ontvangen automatisch Comenius Contact en twee gratis toegangskaarten voor de Comeniusdag.

De Comenius Stichting is vrijgesteld van schenkings- en successierechten in de zin van artikel 32 ten eerste en artikel 33 ten eerste van de successiewet 1956.

dat een deel van Jan Amos' werk nog steeds zeggingskracht heeft en daarom terecht als actueel kan worden aangeprezen. Jammer is dat het Comenius Museum voor de bezoekers van de tentoonstelling geen eigen documentatiemateriaal beschikbaar stelt. Voor meer achtergrondinformatie kan verwezen worden naar het boek van Oosterhuis uit 1925. Zijn vertaling van het Labyrint is nog steeds bij de Rozekruis Pers en in de winkel van het museum te koop. Voor een korte toelichting op het onderwerp kan men de website van de Comenius Stichting raadplegen onder Varia Comeniana.

Jacques Carpay

Waarom Comenius?

Vanaf 1966 is het Comeniusbeeld gekanteld. Sedertdien wordt Jan Amos in toenemende mate ook (h)erkend als een sociaal- en politiek-filosoof die in het voetspoor van Erasmus, Hugo de Groot en vele anderen een 'reform' van de religie, de wetenschap en de politiek bepleitte. Maar in geen van de drie stromingen die kenmerkend zijn voor het levensbeschouwelijke landschap in ons land heeft Comenius tot nu toe een vaste plaats gekregen.

Hoe het ook zij, Comenius is meer dan een onderwijshervormer die een blauwdruk heeft geschetst voor de 'nieuwe' school die vanaf de zestiende eeuw in de steigers stond en die in de loop van de zeventiende tot en met de twintigste eeuw geleidelijk figuur en gezicht heeft gekregen. Dit gegeven rechtvaardigt de vraag naar de *zeggingskracht* van zijn denkbeelden voor bepaalde personen dan wel groeperingen. Wie waardeert Comenius positief? Wie negatief en vooral op welke gronden? Het antwoord op deze vragen vergt nog veel studie en discussie.

Bestuurswisseling

Met ingang van 2009 is het bestuur van de Comenius Stichting van samenstelling veranderd.

Het voorzitterschap is door J. Carpay overgedragen aan M. Schröder (ad interim).

Twee nieuwe leden zijn toegetreden: mevrouw O. Fles (Naarden) en mevrouw S. Sap-van Saane (Bussum).

Wordt donateur

Naam en voorletters:.....

adres:.....

postcode en woonplaats

e-mailadres

geeft zich hierbij op als donateur van de Comenius Stichting en zal jaarlijks, tot wederopzegging € (min. € 16,50) geven.

datum.....handtekening

Opsturen naar: Comenius Stichting, Postbus 5810, 1410 GA Naarden

Aanmelding als donateur is ook mogelijk via de website van de Comenius Stichting www.comenius-naarden.nl.